

עם קשה סורף

פרשת כי תשא, עמוד סב, ועוד ספרים רבים, שקשיות עורף, עקשנות, זו תכונה יהודית, והיא יכולה לשמש לגנאי ולשבח.

הטבע העקשן של היהודי גורם לו לא להיכנע, השאלה היא לא להיכנע למה, לפעמים זה ליצר הרע, לפעמים זה ליצר הטוב. לכן, משה רבינו אומר לה, נכון, הם עם קשה עורף, אבל בדיוק בגלל זה הם העם הראוי ביותר שתשרה את השכינה שלך עלי, כי הגויים, שהם אולי לא קשי עורף כמונו, אבל גם לא יהיו נאמנים לך. דוקא העקשנות היהודית האופיינית, היא זו שתעמוד להם לאורך כל הדורות למסור נפש על קוצו של י' בעבודת ה'.

עצם היסוד הזה, מובא כבר בחז"ל (שמות רבה, פרשה מב, אות ט ובאותו סגנון בגמרא מסכת ביצה דף כה:), על זה שהם עם קשה עורף, "אמר רבי יקים, שלושה חצופים הם", או בלשון הגמרא 'עדים', ומפרש רש"י, "קשים להנצח", קשה מאד להכניע אותם.

"חצוף בחיה - כלב", כל אחד מכיר את המציאות הזו, שכלכלב קטן נובח בקולי קולות עד שהוא כמעט עף מהנביחות של עצמו, ואז הבן אדם מתכופף כאילו הוא מרים אבן, והכלכלב הזה בורח... ו... חוזר אחרי רגע.

"בעוף - תרנגול", גם התרנגול, כל מי שיגידל תרנגולים יודע, שיש לפעמים תרנגול כזה, שכמה שתגרש אותו, הוא יחזור שוב ושוב בלי להתייאש, בסוג של חוצפה כזו.

ובאומות - ישראל, העזות הכי גדולה שיש בין בני האדם, נמצאת אצלנו, היהודים.

מוסיף המדרש מיד ואומר, "אמר רבי יצחק בר רדיפא בשם רבי אמי, אתה סבור שהוא לגנאי?!", האם אתה חושב שקראו להם חצופים כדי לגנות אותם? לא ולא! "ואינו אלא לשבחן, או יהודי או צלוב", באו כן לשבח אותם, שיהודי דבק כל כך באמונה שלו, שאין אצלו אפשרות כזו לעזוב את ה', גם אם יאימו עליו, הוא מוכן להיות או יהודי או תלוי, ולא חלילה להמיר את הדת שלו.

ה'צץ יוסף' על המדרש מסביר, שגם ה', כשהוא אמר שהם עם קשה עורף, הוא התכוון לטובה, הוא התכוון לומר שלכן הוא בחר בהם, ועכשיו, באופן יוצא דופן הם עזבו את הדרך שהוא ציווה אותם.

כן, כאלה אנחנו, עם עקשן, שלא נענע מהר לכל אחד. הרב פינקוס סיפר (תפארת שמשון על התורה, כי תשא, עמוד שצא), שפעם הוא דרש בפני יהודים רחוקים ממצוות, ואמר להם: "אני יספר לכם על 'פטנט' שיש, איך אפשר לגרום לכלכם לשמור שבת, ואתם תגידו לי אם אני צודק או לא...".

"מה אתה מתכוון?", הם שאלו. והרב הסביר, "אם אני אשב כאן להסביר לכם בצורה הכי משכנעת למה כדאי לכם לשמור שבת, כמה נעימות יש בה, וכו', אתם לא תשמרו שבת. גם אם אני אוכיח לכם, שיש גן עדן ויש גהינם, אתם עדיין לא תשמרו שבת.

אבל אם יבוא איזה מושל ערבי וישתלט על המדינה, ויכריז, שכל מי ששומר שבת ייהרג! כלומר, יכריח אתכם לחלל את השבת, כולכם תתחילו לשמור שבת! זה נכון או לא נכון?..."

"כן, זה נכון", הם אמרו, "בזה אנחנו מודים, אם מישהו יכריח אותנו לעבור על איסור תורה, דוקא נעשה הפוך", זו העקשנות היהודית, הגאוה היהודית.

תאר לך שאתה נכנס הביתה, והבת שלך או אחותך בדיוק מציינת לה בחומש, כשהיא רואה אותך, היא שואלת אותך, "תגיד, מה הפירוש 'קשה עורף'?...".

מה היית עונה? סביר להניח, שהמילה הראשונה שהיתה עולה לכל אחד מאתנו היא - עקשן! קשה עורף הוא מישהו עקשן.

למה העקשן נקרא 'קשה עורף'? איך הביטוי הזה שהעורף הוא קשה, קשור לעקשנות?

רש"י מסביר (שמות לב, ט), "מחזירין קשי ערפם לנגד מוכיחים וממאנים לשמוע", כלומר, שאתה בא להוכיח אותו, הוא מפנה לך את העורף, לא רוצה לשמוע תוכחה, רוצה להמשיך בשלו.

הספורנו מפרש (שמות לב, ט), "גיד ברזל ערפם, ולא יפנו לשמוע דברי שום מורה צדק, באופן שאין תקוה שישבו בתשובה", כלומר, הצוואר שלהם קשה כמו ברזל, והם מסתכלים רק ישר, לא מסובבים את הראש לשמוע מישהו אחר שבא להעיר להם.

פירוש דומה מפרש ה'אבן עזרא' מפרש (שמות לב, ט), "משל לאדם הולך לדרכו במרוצה, ולא ישיב עורף לקורא אליו", הוא רץ קדימה, הוא אפילו לא מסתכל אחורה לזה שקורא אליו.

אם כך, לכאורה זו תכונה רעה, כל אחד מאתנו, כשנפגש פעם עם אדם עקשן, מרגיש שקשה להתמודד אתו, הוא לא מקבל, מתייאשים מראש מלנסות בכלל.

השאלה היא, האם יש גם משהו טוב בעקשנות? ועל כך - בפרשת השבוע.

בפרשת השבוע, התורה מספרת לנו על החטא ששינה את פני ההיסטוריה היהודית - חטא העגל.

כשה' מדבר עם משה על החטא הזה, הוא חוזר כמה פעמים על זה שעם ישראל הם עם קשה עורף; "ויאמר ה' אל משה, ראיתי את העם הזה, והנה עם קשה עורף הוא" (שמות לב, ט).

משה יורד מההר, שובר את הלוחות, ואז ה' מדבר אליו, ושוב ואומר לו שהוא לא ילך אתם בעצמו, אלא ישלח מלאך לפניהם - "כי עם קשה אתה" (שמות לג, ג).

ואחר כך שוב, ה' מצוה אותו: "אמר אל בני ישראל - אתם עם קשה עורף..." (שמות לג, ה).

וכאן יש פלא גדול, אחרי שה' אומר למשה כמה פעמים שהם עם קשה עורף, משה מבקש מה' שיראה לו את כבודו, וה' נותן לו את י"ג מידות של רחמים.

מיד כשה' סיים, משה נופל על פניו ומשתחוה, וכביכול מנצל את ההזדמנות לבקש מה' שישלח לעם ישראל, וילך אתם בעצמו ולא ישלח שליח, "ויאמר, אם נא מצאתי חן בעיניך ה', ילך נא ה' בקרבנו" (שמות ט, ט).

ומה הסיבה שמושה נותן לבקשה שלו? "כי עם קשה עורף הוא, וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו", בגלל שהם עם קשה עורף, אז בבקשה תסלח לנו ותלך אתנו אתה.

חוזר מאד, הרי ה' אמר לו כבר כמה פעמים שיעקר התביעה עליהם שהם עם קשה עורף, עד כדי כך שה' רצה לכלות אותם, אז למה משה מזכיר את זה בכלל, ועוד כמענה לבקשת הסליחה מה', הפוך, היה כדאי לו לנסות להעלים כרגע את הפרט הזה מאשר להזכיר אותו עכשיו!...

מה התשובה?

ישנו את אותו יסוד, המובא בהרבה מספרי מפרשי התורה האחרונים (הובא בין היתר בספר מעשי ה', חלק מעשי תורה, פרק יב. וכן בספר תוצאות חיים,

בהרבה מצבים בחיים, אנחנו נפגשים עם הקשיות עורף שלנו, או של אחרים, וצריכים תמיד לזכור, שאין מה לכעוס או להלקות את עצמנו על הדווקאיות הזו, זה מונח בטבע שלנו, וכל מה שאנחנו צריכים לעשות, זה רק לנתב אותה למקומות הנכונים.

אמר, הם ירו לעברו: "מה, תלך ותשאיר אותנו בלי תזמורת?!"
"לא אמרתי את זה. רק אמרתי שתשימו מחיצות, ואני אשיר
בשמחה". "ממש לא", הם כעסו, "אנחנו נעשה מה שאנחנו חושבים,
ואתה תשיר!".

"יודעים מה?" ניסה הזמר הצדיק להפעיל את כח השכנוע שלו,
"אני מוכן לשיר לכם הערב בחינם, אני אשלם לנגנים על חשבוני, רק
בבקשה, תשימו מחיצות".
"בשום אופן לא".

"במקום לשיר עד אחת עשרה, אני אשיר לכם עד שתיים עשרה
וחצי, אני אשיר כל שיר שתבקשו, רק בבקשה, מחיצות...".
אין עם מי לדבר! "אנחנו לא שמים מחיצות!".

"אני מצטער מאד, אבל אם לא תארגנו מחיצות, אני אאלץ לעזוב
את האולם, וללכת...". הם התקוממו מאד. אחד הדוידים של הכלה
ניגש אליו בפנים חמורות סבר, ואמר לו: "אתה מבין שלא רק שלא
תקבל את הכסף על האירוע, אתה עוד תצטרך לשלם לנו פיצויים!!!".
"אני מוכן לשלם לכם את כל מה שיידרש".

"לא מדובר בסכום קטן", אמר הדוד, "מדובר בסכום של 50,000
שקל".
"אני מוכן לשלם את הסכום הזה, העיקר לא לשיר אפה שהיצר
הרע נמצא".

כשהכלה הבינה שהוא בריצנות עומד לעזוב את האולם, היא
התחילה לבכות, "אתה לא מתבייש? אתה הורס לי את החתונה...".
"זו את שהורסת לעצמך, בזה שאתה מתעקשת, לא רק את
החתונה, אלא את כל החיים. תביאו מחיצות, והכל יהיה בסדר".
אבל לא, איך אמרנו? כל אחד בוחר במה להיות קשה עורך.

הוא הורה לתזמורת להתקפל, והם פשוט הלכו.
כבר למחרת, הוא קיבל טלפון מעורך הדין של המשפחה, שהוגשה
נגדו תביעה משפטית. "לא צריך משפט", אמר הזמר, "כמה הם
רוצים?". "חמישים אלף". הוא כתב צ'ק על סך 50,000 ש"ח, ושלה
להם.

מאז, בכל פעם שהתקשרו לסגור אירוע, הוא הקפיד לשאול "יהיו
מחיצות?", כדי למנוע עוגמת נפש.

שנה וחצי עברו, והוא מקבל הזמנת עבודה, לשיר באירוע של פדיון
הבן. "מה?", הוא התפלל, "תזמורת לפדיון הבן?". "כן, תבוא". "יהיו
מחיצות?". "כן, יהיו, תבוא".

הוא בא. כשהוא נכנס לאולם, הוא התמלא בושה, היו אלו בעלי
השמחה מהחתונה ההיא, החתונה שהיא התקשה לשכוח, עד עכשיו
יש לו עדיין צער בלב על מה שהוא גרס להם.

"אתם עדיין מוכנים להזמין אותי?", הוא היה חייב לשאול, והם סיפרו:
תשמע, אנחנו לא היינו שומרי מצוות אדוקים, רק שפשוט אהבנו מאד
את השירים שלך, אז הזמנו אותך, לא תיארונו לעצמנו שזה מה
שתעשה.

באותו ערב כעסו עלך נורא, וכל מוזמן שהגיע לחתונה ושמע מה
שקרה, אמר עלך דברים שלא כדאי שתשמע...

עד שלפתע, קם אח של החתן ואמר, "רבותי, יש כאן ארבע מאות
מוזמנים, האם יש כאן מישהו אחד שמוכן להפסיד על ערך כלשהו אפילו
1000 שקל? יש לכם משהו אחד שאתם מוכנים להפסיד עליו כסף?
אז הנה לכם יהודי, שמוכן להפסיד 50,000 שקל חוץ ממה שהוא היה
אמור להרוויח כאן הלילה, רק כדי לא לעבור על ההלכה, ולא להכעיס
את ה'!".

הדברים שלו נכנסו לנו אל הלב, חשבנו לעצמנו, אנחנו הולכים
לבנות בית, והילדים שלנו יום אחד ירצו לשמוע מה הערכים שלנו, על
מה אנחנו מוכנים להפסיד כסף, מה נענה להם? המחשבות האלו לא
נתנו לנו מנוחה, נרשמנו לסמינר של 'ערכים', וחזרנו בתשובה שלמה.
עכשיו נולד לנו בן, ואת הבן הזה, אנחנו רוצים לחנך, שאם צריך,
גם הוא יפסיד 50,000 שקל בשביל מצוה של הקדוש ברוך הוא, לכן
את החמישים אלף תקבל מאתנו כפיצוי, על זה שנתת לנו את המתנה
הכי גדולה, את האמונה בה".

אבל את התזמורת שלך אנחנו לא מוכנים להפסיד, אז אנחנו
רוצים לשמוע אותך עכשיו, בפדיון הבן...
"כי עם קשה עורך אתה..."

השיעורים נמסרו ונערכו ע"י האברך דוד יעקב עבו - מוהל מוסמך. 050-4148948.
ניתן לקבל גם במייל david050148948@gmail.com
ניתן להאזין לשיעורים במגוון רחב של נושאים מאת עורך העלון בקו
'פרשת דרכים' - 074-7962698

לבחור את המלחמות שלנו בצורה חכמה. לפעמים בחור ישיבה
מוצא את עצמו עסוק על היום במחשבות אך להתחמק מהמשגיח או
מאב הבית, כי לו אף אחד לא יגיד מה לעשות.

זה יכול לפגוש אותנו בין שכנים, בין הבעל לאשה, מול המנהל או
בכבישים, פתאום הקשיות עורף הזו משתלטה, ובן אדם מוכן להרוס
את הרכב, השלום בית, העבודה בשביל לצאת המנח.

לעומת זאת, גם הפוך, לפעמים יש איזה חבר שמוריד אותך למטה,
וצריך הרבה קשיות עורף להינצל ממנו, יש בעלי תשובה שצריכים
לעמוד מול כל המשפחה שלא ממש מפרגנת להם על התהליך שהם
עוברים עכשיו.

לפעמים צריך קשיות עורף לא להיכנע לחברה שסוחפת, לאווירה
שיוצרת התקשורת נגד שומרי מצוות במדינה.

אם מרגישים שיש מישהו שמנסה להוריד בעיני את הדימוי העצמי
שלי, ומנסה לשכנע אותי כמה אני לא יכול להצליח, ואין סיכוי ושחבל
לנסות, אז צריך לעורר את העזות היהודית, ולהראות לו ולכולם שאני
כן יכול להצליח.

כמו שכותב החזון איש' (אמונה ובטחון, פרק ג, אות כז), לגבי אדם שמרגיש
שהוא כבר מבוגר, ועדיין הוא לא יודע ספר, והוא מתבייש פתאום לקום
ולהתחיל ללמוד, אומר לו החזון איש "מעט חוצפה, מעט עזות, ותראה
נכוחות", אין מה להתבייש, תלך נגד כל העולם, תשתמש בתכונה
הטובה שלך.

או למשל אשה או תלמידה, שעד עכשיו הלכה בלבוש מסוים, והיא
רוצה להתחזק, כדאי לה להשתמש בתכונה היהודית הזו של קשיות
עורף, לצאת בבגדים צנועים, ולא להפך, לבוא דוקא עם הבגד הזה,
כדי להוכיח לכולם שהיא לא 'עושה חשבון' למורות ולמנהלת.

אנחנו תמיד נלך 'נגד הזרם', השאלה איזה זרם. אנחנו תמיד
נלחמים, יש כאלו נלחמים ביצר הרע, יש כאלו נלחמים בחרדים, יש
כאלו בחיסונים, קבוצות כדורגל, לא חסר על מה, היהודי תמיד חייב
להרגיש שהוא הולך נגד משהו, זה סוד ההצלחה שלנו, אבל זה גם
יכול להיות המקור לכל הבעיות שלנו.

סיפר הרב גלינסקי (והגדת, כי תשא, עמוד 555), שהוא סבל מכאבי גב,
והמליצו לו לנסוע לרופא ממוחה בפתח תקוה. כשהוא הגיע, הם שוחרו
מעט, והרופא הוא סיפר לו, שאת ההתמחות שלו הוא עשה אצל רופא
מומחה ביוהנסבורג.

אותו רופא, היה אחד המומחים בתחום, ולמרות שהוא היה גוי, הוא
היה חובב תנ"ך. כשהמתמחה היהודי סיים את ההתמחות, ובא
להיפרד ממנו, שאל אותו הגוי, "לאן אתה מתכוון לעבור?". "לישראל",
אמר לו המתמחה.

"זה רעיון טוב", התלהב הגוי, "ארץ היהודים - זה המקום! תהיה
לך שם פרנסה בשפע".

את זה שזה רעיון טוב הוא הבין, אבל פרנסה בשפע? איך זה
קשור?...

"אה...", הסביר הגוי, "בתנ"ך של היהודים כתוב, שהם עם קשה
עורף, זאת אומרת שהצוואר שלהם תפוס, הם יעמדו אצלך בתור כדי
שתשחרר להם אותו!..."

את זה סיפר אותו רופא לרב גלינסקי, והוסיף בבדיחות, "ככה גוי
מבין מה זה קשיות עורף!..."

"אותי זה לא מצחיק", אמר הרב גלינסקי, "הטעות שלו היא רק
אחת: את הצוואר התפוס שלנו, אף אחד לא יכול לשחרר, רק אנחנו
בעצמנו!..."

ישנו סיפור מפורסם, על זמר ירא שמים, שהקפיד מאד לשיר רק
בחתונות שהישיבה בהם נפרדת. באחד הימים, הוא הגיע למקום
האירוע, והעוסקים במלאכה, ארגנו את הכלים על הבמה.
זמן קצר לפני החופה, הוא שם לב, שבאולם אין מחיצות. הוא ניגש
לבעלי השמחה, ושאל אותם, "למה אין מחיצות?".

"אנחנו יושבים ביחד", הם אמרו, "ורוקדים בנפרד".
"זו בעיה", הגיב הזמר. הם הביטו בו בפליאה. "על שום דבר לא
כתוב בתורה שה' בורח מאותו מקום", הוא ניסה להסביר, "רק על
פריצות - 'וראה בך ערות דבר, ושב מאחריך', ומאיפה שה' בורח, אני
לא שר!".

הם היו בהלם. אחרי מספר שניות בהן הם עיכלו את מה שהוא